

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

قال الله تعالى:

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de Ehl-i Beyt
Hakkında Şöyle Buyurmuştur:

**"Allah sadece siz Ehl-i Beyt'ten tüm
kötülükleri gidermek ve sizi tertemiz
kılmak ister."**

(Ahzâb / 33)

MÜMİNLERİN ÖLÜMÜNE AĞLAMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَ عِزَّتِي أَهْلَ
بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا، وَأَنْتَهُمَا لَنْ
يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

(ورد بصيغ متقاربة في صحيح مسلم، ج ٧، ص ١٢٢، سنن السدارمي، ج ٢،
ص ٤٣٢، مسند احمد، ج ٣، ص ١٤، ١٧، ٢٦، ٥٩، ج ٤، ص ٣٦٦، ٣٧١،
ج ٥، ص ١٨٢، مستدرک الحاكم، ج ٣، ص ١٠٩، ١٤٨، ٥٣٣، و....)

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:
“Ben sizin aranızda iki paha biçilmez emanet
bırakıyorum: -Biri- Allah’ın kitabı ve -diğeri-
ıtratım, Ehl-i Beyt'im. Bu ikisine sımsıkı
sarıldığınız müddetçe asla sapmazsınız. Bu
ikisi Kevser Havuzu'nun başında bana
varıncaya kadar birbirinden ayrılmazlar.

(Bu hadis buna yakın tabirlerle şu kaynaklarda
geçmektedir: Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i
Daremî, c.2, s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14, 17, 26,
59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182; Müstedrek-i Hakim, c.4,
s.109, 148, 533 vs...)

Müminlerin Ölümüne Ağlamak

**Telif Heyeti -
Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı**

Çeviren:
İsmail BENDİDERYA

Dünya Ehlibeyt (a.s) Kurultayı

نام کتاب: في رحاب اهل
البيت (ع) - 28
البكاء على موتى المؤمنين
نويسنده: گروه پژوهش -
عبدالرحيم الموسوي
مترجم: اسماعيل بندي دريا
زبان ترجمه: تركي استانبولي

Müminlerin Ölümüne Ağlamak

Yazan: Telif Heyeti –Dünya Ehl-i
Beyt Kurultayı

Mütercim: İsmail BENDİDERYA

Tashih: Cafer BENDİDERYA

Gözden Geçiren: Murteza Turabi

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık,
Tercüme Bürosu

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2007

Yayımlayan: Dünya Ehl-i
aleyhimi's-selâm Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN:

Site: www.ahl-ul-bayt.org

E-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İçindekiler

YAYINCININ ÖNSÖZ	9
AĞLAMAYA KISA BİR BAKIŞ.....	13
a- İlahi hasyetle ağlamak.....	15
b- İbadet Sırasında Ağlamak.....	18
c- Sevdiklerimiz, Şehidler, Salihler ve	
Müminlerin Ölümüne Ağlamak.....	18
1. KONU.....	21
Müminlerin Ölümüne Ağlamanın Haram	
Olduğu Konusundaki İhtilafın Kaynağı:	21
Ağlamayla İlgili Bu Hadis Hakkında Ayşe'nin	
Tavrı.....	22
İbn Abbas'ın Görüşü	25
Ebu Hureyre'nin Tavrı.....	26
Ölüye Ağlamayı Haram Sayan Rivayet, Bunu	
Caiz Bilen Rivayetlerle Örtüşmüyor	26
Ölüye Ağlanamayacağı Hakkındaki Hadis	
Kur'an'a Ters Düşmektedir	27
2. KONU:	31
Peygamberlerin Müminlerin Ölümüne	
Ağlaması	31
3. KONU:	42

<i>İslam'da Müminlerin Ölümüne Ağlama</i>	
<i>Geleneği.....</i>	<i>42</i>
4. KONUSU:	48
<i>Ağlama ve Ehl-İ Beyt</i>	<i>48</i>
5. KONUSU:	55
<i>Şîa Alimlerine Göre Ağlamanın Hükümleri</i>	<i>55</i>
<i>Özet:.....</i>	<i>57</i>

Yayıncının Önsöz

Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin koruduğu ve izleyicilerinin yok olup gitmekten muhafaza ettikleri Ehl-i Beyt (a.s) mirası İslam öğretilerinin çeşitli dallarını içine alan kapsamlı bir okuldur. Bu okul asırlar boyunca bu saydam kaynaktan su alıp ümmetin istifadesine sunan yetenekli kişiler yetiştirmiş ve İslam ümmetine Resulullah'ın Ehl-i Beyt'ini (a.s) izleyen büyük alimler sunmuş, Bunlar İslam medeniyetinin içinden ve dışından gelen çeşitli soru ve fikirlere sağlam ve ikna edici cevaplar vererek şüphelerin kökünü kazımıştır.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı, üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurup Ehl-i Beyt (a.s) çizgisi ve olanların yüce mektebini izleyerek risalet harimini savunmayı, çeşitli ekol mensupları ve İslam düşmanlarının onun gerçeklerini gizleyip yok etmek amacıyla yönelttikleri tehditleri azimli bir şekilde defetmeyi ve şüphelerine en güzel üslupla cevap vermeyi üstlenmiştir.

Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebi ulemasının kitaplarında yer alan tecrübeler gerçekten kendi alanında paha biçilmez bir değer taşımaktadırlar. Çünkü bu tecrübeler akıl ve delile, çirkin taassup ve heveslerden arınmış bilimsel temellere dayanmaktadırlar; ayrıca selim fitrat, akıl ve mantığın ölçüleri doğrultusunda ulema ve düşünörlere hitap etmektedir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı geçmiş asırlarda ve özellikle günümüzde İslam ve Müslömanlara karşı kin güden bazı çevrelerin internet kanalları vb. araçlarla gündeme getirdikleri şüphelere reddiye, soru-cevap ve tartışma konusunda elde ettiğı zengin tecrübeleriyle hakikat susamışları için yeni bir çağ açmıştır. Bu doğrultuda her türlü çirkin davranıştan kaçınmaya özen göstermiş, akıl ve ruhların çok hızlı bir şekilde mükemmelleşmeye doğru gittiğı bir asırda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bütün âleme sunduğı gerçeklerden gereğince yararlanılması için düşünörleri ve hakikat taliplerini harekete geçirmeyi azmetmiştir.

Burada şuna değinmemiz gerekiyor ki: Bu araştırma mecmuası ilim ve fazilet sahibi bir heyet tarafından hazırlanmıştır. Bu mecmuanın hazırlanmasında emeğı geçen kişilerle birlikte her biri bu araştırmadan bir bölümünü

inceleyip değerli görüşlerini belirten ilim ve fazilet sahibi, araştırmacılara teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Arzu ve ümidimiz yüce Rabbimizin üzerimize bırakmış olduğu risaletin bir bölümünde yeterli çabayı harcamış olmaktır. O Rabbimizin ki, hak dini bütün dinlerden üstün kılmak için elçisini hidayet ve hak din üzere gönderdi. Şahid olarak Allah yeter.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı – Kum

Ağlamaya Kısa Bir Bakış

Ağlamak, sıkıntı ve zorluk anlarında her insanda baş gösteren doğal bir ihtiyaçtır. Bu zor ve acı anlarında insanın bu sıkıntılardan kurtulmasına yardımcı olacak güç, kuvvet ve hiçbir çıkış yolu kalmamakta, özellikle sıkıntı anlarında gözünden yaşlar akmaktadır. İnsan ansızın çok sevdiği birinin ölüm haberini aldığı anda veya maddi ya da manevi ağır bir kayba uğradığında elinde olmaksızın özgüveni sarsılıp nefsanî dengesini yitirmekte ve içinde kabaran ukdelerini gayri ihtiyari gözyaşlarıyla dışarıya akıtmaktadır. Bunun belli bir din ve inançla da alakası yoktur, zira ağlamak insanın fitrat ve iç dünyasından kaynaklanan ruhi bir ihtiyaçtır.

Ağlamak insanın zor ve çetin anlarında yöneldiği fitrî ve doğal bir ihtiyaç olmanın yanı sıra sıkıntı ve ukdelerin giderilmesi için bir vesiledir aslında. Peki, ağlamanın başka etki ve yararları da var mıdır acaba?

1- Ağlamanın birçok etki ve faydaları vardır; bu sıhhi, nefsanî, sosyal ve siyâsî

faydalardan bir kısmını burada özetlemeye çalışalım:

a- Ağlama insanın iç dünyasını çirkinlik ve günahlardan temizleme yollarından biridir; özellikle insanın yaptığı bir şeyden çok pişman olması ve tövbe haline daha belirginlik kazanır bu temizleme.

b- Ağlama; mahrum, yoksul ve haksızlığa uğramış mazlum insanların çektiklerinin anlaşılmasına da yarar, zira insanın vicdanının uyanmasına neden olur ve bu durumda birey Rabbinin huzurunda kendi kusurlarını itiraf eder ve Allah'tan çekinir.

c- Ağlama, sürekli tekrarlanan hata ve günahların mühürlediği taşlaşmış kalpleri yumuşatır ve tedavi eder.

Yüce Allah **"... Derken, kalpleriniz katılaştı, taş gibi, hatta taştan da katı..."** buyurmaktadır.¹

Bir başka ayette de şöyle demektedir: **"İman etmekte olanların, Allah'ın ve Hakk'tan inmiş olanın zikri için kalplerinin saygı dolu bir korkuyla yumuşama zamanı gelmedi mi? Onlar bundan önce kendilerine kitap verilmiş, sonra üzerlerinden uzun bir süre geçmiş, böylece kalpleri de katılaşmış**

¹ - Bakara, 74

bulunanlar gibi olmasınlar. Onların çoğu da fasık olanlardı."²

d- Ağlamanın siyasî boyutu da vardır, zira ağlamak bireyin zalimlerin zulmüne karşı koyamadığı zaman zulmü kendisinden uzaklaştırmanın en iyi yollarından biridir. Bu durumda elinden hiçbir şey gelmeyerek çaresizlik hissine kapılmakta ve böylece ağlayarak itiraz duygusunu yaşatmakta ve kabullenmediği zulme karşı bir mücadelede bulunmaktır.

2- Ağlama bazen de içgüdüsel bir olaydır; insan hiç beklemediği çok sevindirici veya çok üzücü, korkutucu, zor, acı ve sarsıcı haberler, gördüğü rüya ve olaylar karşısında ya da Allah'a şükretmek için veya Allah korkusu ve haşyetle ağlar.

3- Dînî ve şer'î açıdan ağlamanın çeşitli boyutları vardır:

a- İlahi haşyetle ağlamak

Bir çok ayet ve hadislerde, Allah korkusu ve O'nun büyüklüğü karşısında haşyet duygusuyla ağlamanın önemi vurgulanmış ve teşvik edilmiştir, bunlardan bazısına kısaca değiniyoruz:

² - Hadid, 16.

1- Yüce Yaratıcı Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: "...

Bundan önce kendilerine ilim verilen kimselere (bu kitap) okununca yüz üstü secdeye kapanırlar.” Derler ki: “Rabbimiz her eksiklikten uzaktır. Kuşkusuz Rabbimizin sözü kesinlikle gerçekleşir.” Yüz üstü yere kapanır ağlarlar ve bu onların huşularını artırır.³

2- **"İşte bunlar, kendilerine Allah'ın nimet verdiği peygamberlerindendir; Adem'in soyundan, Nuh ile birlikte taşıdıklarımız (insan kuşaklarından), İbrahim ve Yakub'un soyundan, doğru yola erıştirdiklerimizden ve seçtiklerimizdendirler. Onlara, Rahman Allah'ın ayetleri okunduğunda ağlayarak secdeye kapanıverirlerdi."**⁴

3- Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) müminleri haşyetle ağlamaya teşvik eder ve bir hadiste şöyle buyurur: *"Allah Teala'nın haşyetiyle ağlayan gözle Allah yolunda gece uyumayıp sabahlayan göz, cehennem ateşini görmeyecektir."*⁵

4- Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: *"Allah indinde hiçbir damla, Allah yolunda*

³ - İsrâ, 107 - 109.

⁴ - Meryem, 58.

⁵ - el-Tergîb-u ve't - Terhib, c. 4., s. 228.

*dökülen kandan ve gecenin karanlığında O'nun korkusuyla akıtılan gözyaşlarından daha değerli değildir."*⁶

Allah sevgisiyle ağlamak Allah indinde bunca değerli olduğu içindir ki peygamberler çeşitli münasebetlerle ağlamışlardır.

5- Hz. Adem (a.s) irşadî bir işi terk ettiğinden bunu Rabbine karşı işlediği bir saygısızlık telakki edip tam yüz yıl ağladı ve ondan sonra da edebinden, bir daha başını göğse kaldırdığı görülmedi⁷. Hz. Nuh'un (a.s) bu isimle adlandırılmasının nedeninin, çok ağlaması olduğu söylenir⁸

6- Hz. Davud'un (a.s) çok ağlamsıyla ilgili şöyle rivayet edilir: "Hz. Davud'un (a.s) döktüğü gözyaşları, Hz. Âdem (a.s) dışında bütün insanların döktüğü gözyaşına denktir."⁹

7- Hz. Yahya'nın (a.s) ağlaması hakkında şu rivayet geçer: Ağlamaktan yanaklarında gözyaşları iz bırakmıştı. Babası Zekeriya "Oğulcağızım!" dedi, "Ben Rabbimden bana gözlerimi aydınlatacak -bana neşe ve canlılık verecek- bir evlat istemiştim!" Yahya (a.s) "Babacığım!" dedi "Cebrail (a.s) bana, cennetle

⁶ - er-Rikkat-u ve'l - Buka, İbn Ebi Dünya., s. 52.

⁷ - age., s. 241, hadis: 315.

⁸ - Hilyetu'l – Evliya, c. 3, s. 51.

⁹ - er-Rikkat-u ve'l - Buka, s. 268, kitab-uz zühhd, Ahmed, c. 1, s. 85 - 86, Taberi Tefsiri, 23 / 96.

cehennem arasında; çok gözyaşı dökenlerden başkasının aşamayacağı bir çöl vardır! Dedi."¹⁰

b- İbadet Sırasında Ağlamak

Kur'an-ı Kerim okurken, namaz kılarken ve dua ederken ağlamak.

c- Sevdiklerimiz, Şehidler, Salihler ve Müminlerin Ölümüne Ağlamak

Canını Hakk'a teslim eden müminlere ağlamak İslam'da meşrudur ve bir fazilet sayılır. Bu ağlamanın diğer ağlamalardan hiçbir farkı olmadığı halde bazıları, Resulullah'tan (s.a.a) olduğu veya haramı ifade ettiği kesinlik kazanmayan bir takım hadis ve rivayetleri öne sürerek bu tür ağlamanın haram olduğunu iddia ederler. Bu nedenle, bir mümin öldüğünde ona ağlamanın gerçekten haram olup olmadığını ve bu husustaki ihtilafın nereden kaynaklandığını ortaya çıkarmak amacıyla meseleyi şu başlıklar altında ele alacağız:

1- Ağlamanın haram olduğu konusundaki ihtilafların kaynağı

¹⁰ - Araisu'l - Mecalis, Sa'lebi, s. 377.

2- Müminlerin ölümüne ağlama konusunda Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sünneti

3- Aynı konuda Resulullah'ın (s.a.a) vefatından önce ve sonra Müslümanların örfü

4- Ağlama hakkında Ehl-i Beyt'ten (a.s) nakledilen hadisler

5- Ehl-i Beyt (a.s) mektebine göre ağlamanın hükümleri ve delilleri

Yukarıdaki konular incelendiğinde meselenin şer'i konumu aydınlığa kavuşacaktır

1. Konu

Müminlerin Ölümüne Ağlamanın Haram Olduğu Konusundaki İhtilafın Kaynağı:

1- Mümine Ağlama konusunda baş gösteren ihtilafların yegane kaynağı Hattaboğlu Ömer'le oğlu Abdullah'ın, Hz. Resulullah'tan (s.a.a) aktardıkları "Yakınlarının ölüye ağlaması ona azap verir" şeklindeki rivayettir.

Bu rivayet "ailesinin ona ağlaması", "dirilerin ona ağlaması..." ... Yüksek sesle ağlanması mezardaki ölüye azap verir..." şeklinde türlü ve farklı ibarelerle geçer, ancak bu ibare farkları önemli değildir, çünkü bu farklı rivayetlerin hepsinin ravisi sadece iki kişidir: Hattaboğlu Ömer'le oğlu Abdullah!...¹¹

Ne var ki Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sahabesi bu rivayetin kesinlikle o hazretten olmadığını

¹¹ - Sahihi Müslim şerhi, Nevevi, 6, s. 228, Cenaiz kit. Ve Camiu'l – Usul, c. 11, s. 97.

söylemiş ve rivayeti aktaran söz konusu iki kişinin hata ettiklerini, duydukları bir hadisi yanlış aktardıklarını veya unutkanlıkla onu yanlış ifade ettiklerini vurgulayarak "Ölüye ağlamanın kınanması mümkün değildir, çünkü bu, Kur'an'daki sarıh ayetlere aykırıdır. Resulullah'ın (s.a.a) buyruğu onların aktardığı şekilde değildir, hadisin aslı *"Bir kafirin ailesinin ona ağlaması, mezardaki o kafirin azabını artırır"* şeklindedir" demişlerdir.

Ağlamayla İlgili Bu Hadis Hakkında Ayşe'nin Tavrı

İbn Ebu Melike şöyle rivayet eder: Osman bin Afvan'ın kızı Mekke'de öldü, taziye gittik, Ömer'in oğlu Abdullah'la Abbas'ın oğlu da oradaydı. Abdullah b. Ömer, Amr b. Osman'a "Şu ağlamayı neden kesmiyorsunuz artık?" dedi, "Resulullah'ın (s.a.a) *"Yakınlarının ağlaması ölüye azap verir"* buyruğunu duymadın mı?

İbn Abbas "Bunu söyleyen Ömer'dir" dedi ve şu hatırasını anlattı: "Ömer'le birlikte Mekke dışına çıkmıştık, bir ağacın gölgesinde dinlenen birkaç süvari gördük, Ömer gidip kim olduklarını öğrenmemi söyledi, gidip kim olduklarını öğrendim, Süheyb'le arkadaşlarıydı, Ömer onları davet etmemi istedi, dediğini yaptım... Bu olaydan epey

sonraydı, Ömer vurulmuş, ölüm döşeğindeyken Süheyb gelip yanbaşımda "ah kardeşim! Vah arkadaşım!" diye ağladı, Ömer "E Suhab! bana ağlama" dedi. "Resulullah (s.a.a) ölüye ağlanması ona azap verir buyurmuştur."

İbn Abbas "Ömer öldüğünde, onun bu sözlerini Ayşe'ye aktardım, "Allah Ömer'e rahmet etsin" dedi, "Ama bilin ki Resulullah (s.a.a) asla öyle bir şey söylemiş değildir, Resulullah *"Ölen bir kafire ailesinin ağlaması o kafirin azabını artırır"* şeklinde buyurmuştur. Kur'an size yeter zaten, nitekim **"Kimseye bir başkasının günahı yüklenmez"** buyurmaktadır."

Bu sırada İbn Abbas "Güldüren de, ağlatan da Allah'tır aslında" deyince İbn Melike "İbn Ömer bu konuda hiçbir şey söylememiştir" dedi!¹²

Bir başka rivayette İbn Ebi Melike şöyle diyor: Bu hadisi Ayşe'ye aktardım "Vallahi kim böyle bir hadis var derse yalan söylemiş olur!" dedi. "Ancak, insanoğlu bu, kulağı yanlış duymuş da olabilir; size şifa verecek olan kaynak Kur'an'da mevcuttur: **"Doğrusu hiçbir günahkar, bir başkasının günah yükünü yüklenmez."**¹³ Resulullah'ın (s.a.a)

¹² - Camiu'l - Usul, İbn Esir, c. 11, s. 92.

¹³ - Necd, 38.

buyurduğu hadis ise şöyledir *"Kafir ölüye ailesinin ağlaması, onun azabını artırır."*¹⁴

Abdurrahman kızı Umre anlatır: Abdullah b. Ömer'in "Ölüye ağlanması onun azabını artırır" şeklindeki hadis iddiası Ayşe'ye aktarıldığında "Allah Abdullah b. Ömer'i affetsin" dedi, "Yalan söylediğini demek istemiyorum, ama ya unutkanlığı var, ya da hata ediyor. Çünkü o hadisin aslı şudur; Hz. Resulullah (s.a.a) bir gün yoldan geçerken, ölen bir Yahudi kadına ağlandığını görüp *"Bu adam ona ağlarken, o mezarında azap çekiyor"* buyurmuştur, hadisin ve hadisenin aslı budur!" Davud'dan başka bütün sıhahlar bu rivayeti nakletmiştir.¹⁵

Bir başka rivayette Ayşe şöyle der: Allah ona rahmet etsin, yalan söylüyor değil, ama unutmuş işte! Olayın aslı şudur, Hz. Resulullah (s.a.a) ölen bir yahudiye, yakınlarının ağladığını görünce *"Yakınlarının ağlaması şu ölene azap vermekte!"* buyurmuştur.

Bu konuda Ayşe, Ömer'e tamamen muhaliftir; nitekim Ömer'in "ölüye ağlanmaz" şeklindeki iddiasına ve ölüye ağlamayı

¹⁴ - Sah. Buhari 3, s. 127 ve Sah. Müslim, Cenaiz kit. "ölünün ağlamaktan azab duyması" babı, say. 928, Nesai c. 4, s. 18 - 19, Cenaiz babı.

¹⁵ - Camiu'l - Usul, İbn Esir c. 11, s. 94.

yasaklamış olmasına rağmen Ayşe babası öldüğünde ona ağlamıştır.

Said b. Müseyyib bunu şöyle anlatır: Ebubekir öldüğünde Ayşe ona ağlayıp gözyaşı döküyordu; Ömer onların evine gitti, kapının önünde durup evdekileri ağlamaktan menetti, ama onlar kulak asmadılar. Ömer, Hişam bin Velid'e "Eve gir ve İbn Kuhafe'nin kızını dışarı çıkar" dedi. Ayşe bunu duyunca Hişam'a "Burası ümm'ül mümininin evidir, evime girmeyi haram ediyorum sana!" diye bağırdı. Ama Ömer inatla, "Sen içeri gir, ben emrediyorum sana!" diyeretti. Bunun üzerine Hişam içeri girip Ebubekir'in kızkardeşi Ümm-ü Ferve'yi zorla dışarı çıkardı. Ömer Ebubekir'in kızkardeşine kırbaçla vurmaya başladı; onun çığlıklarını duyan içerideki kadınlar korkuya kapılarak susmak zorunda kaldılar."¹⁶

İbn Abbas'ın Görüşü

Mümin ölülere ağlama konusunda İbn Abbas da Ömer'e kesinlikle karşı çıkmış ve onu onaylamadığını söylemiştir, daha önce bununla ilgili senet ve rivayetleri açıklamıştık.¹⁷

¹⁶ - Taberi Tar. 2, s. 349'da 13. yıl olayları.

¹⁷ - Camiu'l - Usul, İbn Esir 11, s. 92.

Ebu Hureyre'nin Tavrı

Ebu Hureyre şöyle anlatır: Hz. Resulullah'ın (s.a.a) yakınlarından biri vefat etmişti; kadınlar evde toplanmış, ağlıyorlardı. Ömer gidip onların ağlamasına engel olmak ve kadınları kovmak istedi; ama Hz. Resulullah (s.a.a) ona engel olarak "*Ömer, onlara ilişme!*" buyurdu, "*baksana sevdiklerini kaybetmişler, gözleri yaşlı, kalpleri kederlidir!*"¹⁸

**Ölüye Ağlamayı Haram Sayan
Rivayet, Bunu Caiz Bilen
Rivayetlerle Örtüşmüyor**

Daha önce de belirttiğimiz üzere bazı hadis kitaplarında Resulullah'ın (s.a.a) ölüye ağlamayı yasakladığına dair geçen rivayetler son derece zayıf olup sahihlikten uzaktırlar ve aksi yöndeki çok sayıda rivayetle de çelişmektedirler; söz konusu zayıf rivayetler sahih olarak bilinse bile böyle bir konuya haram kaydı koyabilecek salahiyyete haiz bulunmamaktadırlar. Zira ölmek üzere olan, ölen, şehid düşen veya eceliyle ölen kimselere ve yine ölen kişinin mezarının üzerinde ağlamanın hiçbir sakıncası bulunmadığı

¹⁸ - Nesâî Süneni, c. 4, s. 19, İbn - Mace Sün. c. 1, s. 505, ağlama babı, 1587. had. El-Kübra Sün, Beyhaki, c. 4, s. 117 ağlama babı, 7159. had.

hükmü, bizzat Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sünnetinden çıkarılan bir hükümdür ve ölüye ağlanamayacağına dair çıkarılan rivayetler bütün bu belge ve hükümlerle çelişmektedir.

Dahası, bizzat Ayşe ve Resulullah'ın (s.a.a) sahabesi söz konusu yasaklama rivayetini Ömer'le oğlundan başkasından duymadıklarını, onların da kesinlikle ya hata ettiklerini, ya da duydukları bir hadisi yanlış hatırladıklarını söylemekte ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ölüye ağlamayı asla yasaklamadığını vurgulamaktadırlar. O halde, Müslüman ölüye ağlamayı yasaklayan rivayetleri bırakıp Resulullah'ın (s.a.a) ağlamanın câiz olduğunu bildiren sünnetine sarılıyoruz.

Ölüye Ağlanamayacağı Hakkındaki Hadis Kur'an'a Ters Düşmektedir

Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmaktadır: **"Doğrusu hiçbir günahkâr, bir başkasının günah yükünü yüklenmez."**¹⁹

Ayette geçen "vızı" kelimesi, insanın omzuna ağırlık eden günah anlamına gelir "elvazire" ise bu günahı işleyen nefis anlamındadır; bu nedenle de ayetin meali

¹⁹ - Necm, 38.

"hiçbir günahkar, bir başka günahkarın günahının yükünü yüklenmez" şeklindedir.²⁰ Ardından, Yüce Allah, **"İnsanoğlu için kendi gayret ve çabasından başka fayda yoktur"** buyurmaktadır.²¹

Bir başka ayet: **"Bir zerre ağırlığınca iyilik eden, onun sonucunu görecektir, bir zerre ağırlığınca kötülük eden de onun sonucunu görecektir."**²²

Veya: **"...Herkes yaptığı için karşılığı verilmesi için..."**²³

Konuyu noktalamadan önce şu noktayı da hemen belirtelim: Bazı rivayet kitaplarında, ölümden sonra değil, ölmeden önce şahsa ağılanabileceğine dair rivayetler geçer. Benzeri tabirlerle birkaç yerde tekrarlanan bu rivayetlerin müşterek mazmunu, ölümünden sonra birine ağlamanın güya haram olduğu şeklindedir. Bunların en meşhuru Abdullah b. Umeyr'in Cebr yoluyla aktardığı şu rivayettir: Hz. Resulullah'la (s.a.a) ölüm döşeğindeki bir hastanın ziyaretine gittik; kadınlar ağlıyordu. Cebr "Allah Resulü burada olduğu sürece ağlamayın" deyince, Resulullah (s.a.a) *"Sevdikleri aralarında olduğu sürece bırak*

²⁰ - Camiu'l - Usul, İbn Esir, c. 11, s. 93.

²¹ - Necm, 39.

²² - Zelzele, 7 – 8.

²³ - Tâhâ, 15.

*ağlasınlar, ölüm gelip çattığında ona kimse ağlamayacaktır artık" buyurdu"*²⁴

Bu rivayet yüksek sesle, çığlıklar atarak ağlayıp yüzünü tırmaklamaya matuf bilinir; zira Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ağladığını gören Abdurrahman "Siz bize ağlamamamızı tavsiye etmemiş miydiniz?" diye sorduğunda Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) "*Hayır*" buyurdular, "*Ben sizi iki kötü feryattan menettim: Birincisi bir belaya uğradığımızda yüzünüzü parçalayıp çığlıklar atmaktan, ikincisi üstünüzü başınızı yırtıp ancak şeytana yakışan feryatlar etmekten!*"²⁵

²⁴ - el-Muvattâ, c. 1, s. 233; Sün. Ebu Davud'da 3111. had. Ve Camiu'l Usul, İbn Esir c. 11, s. 100- 101 ve Nesai Sün. c. 4, s. 13 - 14.

²⁵ - el-Camiu'l – Sahih, c. 3, s. 328, 1055. had.

2. Konu:

Peygamberlerin Müminlerin Ölümüne Ağlaması

1- Hz. Resulullah (s.a.a) amcası Hz. Hamza şehid düştüğünde ona ağladı ve sahabeye de *"Hamza'ya ağlayın"* buyurdu. İbn Sa'd şöyle anlatır: Uhud savaşı sonrası Medine'de yakınları şehid düşen ansarın evinden ağlama sesleri duyan Hz. Resulullah (s.a.a) gözyaşlarını tutamayarak ağladı ve *"Amcam Hamza'nın ağlayanı bile yok!"* buyurdu. Resulullah'ın (s.a.a) bu sözünü duyan Sa'd b. Muaz, Abdüleşhel kabilesinin kadınlarına gidip bunu onlara aktardı, o günden sonra ansar kadınları önce Hz. Hamza'ya, sonra kendi şehidlerine ağladılar.²⁶

Bu hadis Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sadece davranışını değil, ağlama konusundaki onay ve

²⁶ - Tabakaat, İbn Sâd, c. 3, s. 11, Meğazi Vâkidi, c. 1, s. 315 - 317, İmtau'l - Esma, c. 1, s. 163, Müsned-i Ahmed, c. 2, s. 29, 4964. had. Ve Taberi Tar. c. 2, s. 211, İbn Hişam Sireti, c. 3, s. 99

emrini de beyan etmekte, bi'set çağında mümin ölüye ağlamanın İslami bir davranış ve sosyal bir gelenek olduğunu gözler önüne sermektedir.

2- Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sevgili amcaoğlu Cafer b. Ebutalib'le bazı arkadaşları Mute gazvesinde şehid düşünce hazret onun evine gidip Cafer'in evlatlarıyla görüştü; onları bağrına basıp öptü, kokladı ve gözyaşları akıttı. Cafer'in eşi Esmâ "Anam babam size feda olsun ya Resulullah (s.a.a)" dedi, "Neden ağlıyorsunuz? Yoksa Cafer'le arkadaşlarından bir haber mi var?" Hazret, *"Evet"* buyurdu, *"Bugün şehid oldular!"* Esmâ "Haber duyunca ağlamaya başladım" der. "Bir yandan ağlıyor, bir yandan da kadınları feryadına yetişmeye çağırıyordum, bu sırada Fatıma (a.s) ağlayarak içeri girip *"Vah amcama!"* dedi, Hz. Resulullah (s.a.a) *"Cafer gibisine elbet ağlanmalıdır!"* buyurdu.²⁷

Bu hadis hem Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ağladığının hem de Esmâ'ya *"Cafer gibi birine ağlamalı"* diyerek onu onaylaması ağlama konusundaki emrinin bir belgesidir. Bütün bu hadisler, mümin ölüye ve şehide ağlamanın meşru olduğunu belgelemektedir.

²⁷ - İstiyab, c. 1, s. 313, Usdu'l – Gabe, c. 1, s. 241, el-İsabe, c. 2, s. 238, Cafer b. Ebutalib hal terc. Ve el-Kamil fi't – Tarih, c. 2, s. 420.

3- Hz. Resulullah (s.a.a) Mute şehidlerine ağlamıştır. Sahih-i Buhari'de şöyle yazar: Cafer, Zeyd ve İbn Revahe'nin Mute savaşında şehid düştükleri haberi henüz ulaşmadan önce Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) onların şehadetini haber vermişti. Bu sahih rivayete göre "Zeyd elinde sancakla şehid düşmüş, ardından sancağı Cafer almış, o da şehid düşmüş, sancağı Cafer'den sonra İbn Revahe kapmış, o da şehid düşmüş..." Resulullah (s.a.a) bunu bize böylece anlatırken mübarek gözünden yaşlar süzölmeye başladı...²⁸

4- Hz. Resulullah'ın (s.a.a) oğlu İbrahim'e ağlaması: Enes şöyle anlatır: ...Hz. Resulullah'la (s.a.a) birlikte içeri girdik, İbrahim can vermek üzereydi. Hz. Resul-i Ekrem'in (s.a.a) gözlerinden yaşlar boşalmaya başladı. Abdurrahman b. Avf "Ya Resulullah (s.a.a) ağlıyor musunuz?" diye sordu. "*Bunlar rahmettir*" buyurarak şöyle eklediler, "*Gözümüz yaşlı, kalbimiz mahzundur, Rabbimin rızasından gayrı söz söylemem ben;*

²⁸ - Sah. Buhari, c. 2, s. 204; el-Bidayet-u Ve'n - Nihaye, İbn Kesir, c. 4, s. 280; Sün. Kübrâ, Beyhaki, c. 4, s. 70, Ensabu'l Eşraf, c. 2, s. 43 ve Nehcu'l - Belaga Şerhi, İbn Ebi'l - Hadid, 15, s. 73.

*ey İbrahim senden ayrılmak bizi hüzne boğmaktadır."*²⁹

Bu hadiste Hz. Resulullah (s.a.a) ağlamayı rahmet olarak tanımlamakta ve gözyaşı dökmenin iyi olduğunu hatırlatmaktadır. Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ağlamanın tarifi konusundaki buyruğu, kalbin mahzun olmasının günah olmadığını, günah olanın, Yüce Allah'ın gazabına yol açacak söz ve amel olduğunu (Allah'a itiraz etmek gibi) göstermektedir.

5- Hz. Resulullah (s.a.a) annesinin mezarı başında ağlardı. Ebu Hureyre Hz. Resulullah'ın (s.a.a) annesinin mezarı başında ağladığını, bu haliyle, yanında bulunanları da ağlattığını söyler.³⁰

6- Sa'd b. Ubade hastalandığında Hz. Resulullah (s.a.a) ağlamıştır.

²⁹ - Sah. Müslim, c. 4, s. 1808, kitabul' - fezail bab; rahmetuh-u bi's - siyban ve'l - iyâl babı; Sün. Ebu Davud, c. 3, s. 193, kit. cenaiz, ölüye ağlama babı; Sün. İbn Mâce, c. 1, s. 507, kit. Cenaiz, bab: 53, 1589. had. Buharî, kısım Şemaî er-Rufaî şerh ve tahkiki, c. 2, s. 556 1216. had. kitabul' cenaiz, 828. bab; kavlu'n - nebi "ve inna bike le mahzunun."

³⁰ -Sah. Müslim, c. 2, s. 671, kit. cenaiz, mezar ziyareti babı, 3234. had. Ve Sün. Nesai, c. 4, s. 90 kit. cenaiz, macâe..., Sün. İbn Mâce, c. 1, s. 501, kitabul' - cenaiz, mâ câe fî kabri'l müşrikin babı, 1572 . had.

Abdullah b. Ömer şöyle anlatır: Sa'd b. Ubade rahatsızlanmıştı. Hz. Resulullah (s.a.a) Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebu Vakkas ve Abdullah b. Mesud'la birlikte onu ziyarete gitti, Sa'd bayılmıştı, hazret "*Canını teslim etti mi?*" buyurdular. Oradakiler, "*hayır*" deyince Peygamber ağladı; onun ağladığını görünce oradakiler de ağlamaya başladı. Bunun üzerine "*Yüce Rabbimin gözü yaşlı ve kalbi hüznü kullarına azab etmeyeceğini duymadınız mı? Ama, bununla hem azaba uğrarsınız, hem rahmete!*" buyurarak mübarek dillerini gösterdiler.³¹

7- Hz. Resulullah (s.a.a) torunu İmam Hüseyin (a.s) için ağlamıştır.

Hâris'in kızı Ümmü Fâzıl anlatır: Hz. Resulullah'a (s.a.a) gidip "Efendim, bugün kötü bir rüya gördüm" dedim. Ne gördüğümü sorunca, "çok kötüydü" diye tekrarladım. "*Rüyanı söyle!*" buyurdu. "Sizin vücudunuzdan bir parça koparılıp benim kucağıma verildi!" dedim. Hazret tebessüm ederek "*Güzel bir rüya görmüşsün!*" buyurdu, "*Kızım Fatıma (a.s) inşallah yakında bir çocuk doğuracak ve onu senin kucağına verecek!*" Çok geçmeden Fâtıma (a.s) Hüseyin'i (a.s) dünyaya getirdi ve tıpkı Hz. Resulullah'ın

³¹ -Sah. Müslim, c. 2, s. 636, kitabul - cenaiz, 6. bab.

(s.a.a) söylediği gibi onu benim kucağıma verdiler -bakımını ben üstlendim-. Bir gün kucağımda Hüseyin'le birlikte Hz. Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna varıp bebeği o hazretin kucağına verdim. Bu sırada mübarek gözlerinden yaşlar süzölmeye başladı; "Anam babam size feda olsun ya Resulullah" dedim. "Ne oldu, neden ağlıyorsunuz?" Pek mahzun bir halde, *"Cebrail gelip ümmetimin bu yavrumu öldüreceğini haber verdi"* buyurdu. Ben hayret ve dehşetle "Bu yavrucağı mı?!" diye sordum, *"Evet!"* buyurdu ve bana Hüseyin'in (a.s) şehid düşeceği yerin toprağından bir avuç verdi, kırmızı bir topraktı.

Hakim, "Bu rivayet Şeyheyn'in ölçülerine göre sahih bir rivayet olduğu halde her nedense onlar bunu aktarmamıştır" diye yazar.³² Hz. Resulullah'ın (s.a.a) çeşitli münasebetlerle İmam Hüseyin'e (a.s) ağladığına dair birçok rivayet mevcuttur; biz

³² - Müstedreku's – Sahihayn, c. 3, s. 176, İbn Asakir, Tar., c. 631 ve Mecmeu'z – Zevaid, c. 9, s. 179, Maktel-i Harezmi, c. 1, s. 159, Emâli, Şeceri, s. 188, el-Fusulu'l - Mühimme, İbn Sebbag Mâliki, s. 145, es-Sevaiku'l - Muhrika, s. 115, Kenzu'l – Ummâl, c. 6, s. 223, el-Hasaisu'l – Kübrâ, c. 2, s. 125.

biriyle yetindik, dileyenler diğer rivayetlere de bakabilirler.³³

Ağlama olayındaki bu hüküm sadece bi'set çağına mahsus da değildir; tarih boyunca peygamberler birçok sebeple gözyaşı dökmüşlerdir.

Yüce Allah Hz. Yakub (a.s) hakkında şöyle buyurur: **"Onlardan yüzünü çevirdi, "eyvahlar olsun Yusuf'un kahrından" dedi; hüzünden gözleri ağardı, ama öfkesini gizliyordu."**³⁴

Hz. Yakub (a.s) oğlu Hz. Yusuf'a (a.s) o kadar ağlıyordu ki, **"Vallahi sen bu kahrından ya hastalanıp yataklara düşecek, ya da kahrından öleceksin!"** dediler.³⁵

Zemahşeri şöyle yazar. Fazla ağlanması halinde gözyaşları, gözbebeğinin siyahını bulandırır ve beyaza çevirir. Hz. Yakub'un (a.s) "ağlamaktan gözlerinin kapandığı", "ağlamaktan görme kabiliyetini önemli ölçüde

³³ - Cahş kızı Zeyneb'in rivayeti gibi İbn Asakir Tar. İmam Hüseyin'in (a.s) terc., hadis: 629, Mecmeu'z – Zevaid, c. 9, s. 188, Kenzu'l – Ummal, c. 13, s. 112, İbn Kesir Tar. c. 8, s. 199 ve Ayşe'nin rivayeti gibi: Tabakat, İbn Sâd, c. 269, İbn Asakir Tar. İmam Hüseyin (a.s) terc., hadis: 697; Harezmi Makteli, c. 1, s. 159, Mecmeu'z – Zevaid, c. 9, s. 187, Kenzu'l – Ummal, c. 13, s. 108, es-Sevaiku'l - Muhrika, s. 115.

³⁴ - Yusuf, 84.

³⁵ - age, 85.

kaybettiği" yazılıdır. İlk ayette geçen "kederden" kelimesinin Arapçası (min'el hüzn) "vav" harfiyle de kıraat edilir ve "ve min el-hüzün" şeklinde okunur; yani bu ağlamanın sebebi hüzn ve kederdir, Hz. Yakub'un (a.s) gözünün ağarmasının nedeni de hüznüdür. Hz. Yakub'un (a.s) Hz. Yusuf'u (a.s) kaybettiği andan onu buluncaya kadar seksen yıl gözleri hiç kurumadı; Alla katında yeryüzünde Hz. Yakup'tan daha saygın olan kim var?!

Hz. Resulullah (s.a.a) Cebrail'den Hz. Yakub'un (a.s) Hz. Yusuf (a.s) için duyduğu hüznün miktarını sorduğunda Cebrail *"Çocuğunu kaybeden 70 annenin hüznüne denkti"* demiştir. Hazret *"Bunun ödülü ne oldu?"* diye sorunca Cebrail şu cevabı vermiştir: *"Yüz şehidin sevabı! Zira bir lahza olsun Yüce Rabbine karşı kötü bir zanda bulunmadı!"*

Bir peygamberin bu derece hüzne boğulmasının doğru olup olmadığı sorusu akla gelebilir; şunu hemen belirtelim ki etki ve tepkileri insanca olduğu sürece hüznün hiçbir sakıncası yoktur; hüzne ve kedere boğulan insan aslında fitratı ve doğası gereği normal kontrolünü kaybeder. Bu nedenle de Yüce Allah Hz. Yakub'un (a.s) o haliyle sabretmesini övmüş ve mükafatlandırmıştır;

çünkü Hz. Yakub (a.s) onca üzgün ve kederlere boğulmuş olmasına rağmen Rabbine hoş gelmeyecek bir tek söz söylememiş, O'nun rızası dışında bir tek davranışta bulunmamıştır.

Hz. Resulullah (s.a.a) oğlu İbrahim'in ölümüne ağlamış *"Kalbim hüznün dolu, gözlerim yaşlı; ama Rabbimin gazabına neden olacak hiçbir şey söylemem ben; ey İbrahim, senin için hüznün doluyuz!"* buyurmuştur.

Gam ve kederin hoş olmayan türü, cahillerde görülen normal bir ölü için feryatlar etmek, dövünmek, yüzünü gözünü parçalamak ve üstünü başını yırtmak gibi yakışıksız hareketlerdir.

Hz. Resulullah (s.a.a) ölüm döşeğindeki bir torununa ağlarken sahabe "Bize ağlamamamızı buyurmuştunuz, ama siz ağlıyorsunuz?" diye sorduğunda hazret, *"Ben size ağlamayın demedin, aptalca olan iki feryattan uzak durun dedim: Biri sevindiğinizde, diğeri de çok üzüldüğünüzde bağırıp çağırmayın dedim."*

İmam Hasan (a.s) ölen bir evladına ağlarken bunun hükmü sorulduğunda *"Rabbim, Hz. Yakub'un (a.s) kedere boğulmasını kınamamıştır"* buyurdu, *"Çünkü Hz. Yakub öfkesini bastırdı. Yusuf'un (a.s) kaybolmasına neden olan oğullarına karşı çok*

*öfkeli olduğu halde hiçbir zaman onları
kıracak bir davranışta bulunmadı."*³⁶

³⁶ - Keşşâf, Zemahşeri, c. 2, s. 496.

3. Konu:

İslam'da Müminlerin Ölümüne Ağlama Geleneği

Hız. Resulullah'ın (s.a.a) vefatında bütün sahabe ve diğer Müslümanların o hazrete ağlaması, ağlamanın meşruiyetinin en bariz delilidir aslında. Sahabenin ileri gelenleri ve diğer Müslümanlar, sevdiklerini kaybettiklerinde ağlar, onlara ağıtlar yakar, şiirler söylerlerdi. Ağlamanın meşruluğuna delalet eden bazı tarihi olayları burada kısaca aktarıyoruz:

1- İmam Ali (a.s) Hız. Resulullah'ı (s.a.a) defnettikten sonra mübarek türbesinin yanında durup şöyle dedi: *"Sabır şüphesiz daima iyidir, ama seni kaybedince değil... Bu çok büyük bir felaket... ve senden sonra bütün felaketler bunun yanında küçük kalır artık..."*

2- İmam Ali (a.s) Hız. Resulullah'ın (s.a.a) acısıyla ona ağıt yakıp şu şiiri söylemiştir: *"Geceleyin Hız. Peygamberin vefat haberini aldığımnda dehşetle irkildim/Haberci haberi*

ulaştırdığında uykularım kaçtı/ Olayın farkına varınca dedim ki ona: / Keşke Resulullah'tan (s.a.a) başkasının ölümünü haber verseydin bana/"³⁷

3- Enes b. Malik anlatır: Hz. Fatıma (a.s) ölüm döşeğindeki babası Hz. Resulullah'ın (s.a.a) başucunda oturmuştu. Ölümün zorlukları ard arda Hz. Resulullah'a (s.a.a) inmedeydi. Hazret bir an başını kaldırıp "Ah! Çok zor!" buyurdu. Bunun üzerine Hz. Fâtıma da gözyaşlarını tutamayarak "Ah babacığım!" dedi, "Seni böyle görmek çok zor!" Hz. Resulullah (s.a.a) "Bugünden sonra bana zorluk yok artık" buyurdu.³⁸

4- Hz. Zehra (a.s) sevgili babası Hz. Resulullah'ın (s.a.a) vefatında ona ağıt yazmış, şiirler söylemiştir, bu ünlü şiirlerinden birinde Hz. Fatıma (s.a) şöyle der:

"Resulullah'ın mezarının toprağını koklayana ne gam!/ Ömür boyu başka ıtır koklamasa da olur artık!/ Öyle belalar yağdı ki başıma / Gündüze yağsa, geceler gibi kararırdı."³⁹

5- Hz. Resulullah'ın (s.a.a) halası Safiye Hatun -ra- da o hazrete ağıtlar yazmıştır, bir şiiri şöyledir:

³⁷ - Ensabu'l - Eşraf, Belazuri, c. 2, s. 276.

³⁸ - Ikdu'l - Ferid, c. 3, s. 164.

³⁹ - İrşadu's - Sâri, Kastalani, c. 3, s. 415.

*"Ey Resulullah! Sen ümit kaynağıydın/ Bizlere karşı sert ve kaba değil, pek nazik ve iyiydin/ Bizler için merhamet edici, hidayet edici ve öğretmendin/ Şüphesiz herkes ağlar sana/ Rabbime yemin ederim ki ağlamam peygamberin ayrılığından ziyade/ ondan sonra baş gösterecek kargaşa ve olaylardan korkmamdandır."*⁴⁰

6- Ebu Zueyb Hz. Resulullah'a (s.a.a) ağıtlar yakmış, şiirler söylemiştir, bunlardan birinde şöyle der:

"Mezarlarındaki insanlara baktım/ Kiminin taşı konmuş, kiminin mezarı kazılmış/ Bir cenazeyi kaldırmak için hepsi mezarlarından kalkmış gibi/ Onu omuzlamak için/ Öyle birini kaybettik ki onun sözleri/ İhtilafları gideriverirdi/ Beni hüzne boğan budur işte/ Geceyi hüznle sabahlayan/ hüzne yoldaş olmuştur, rahat uyuyamaz artık."⁴¹

7- İbn İshak, Ebu Sufyan bin Hâris hakkında "Hz. Resulullah'a (s.a.a) çok ağladı ve ona şu ağıtı yaktı" der: "Gece uyuyamadım. Bitmeyecek bir gece gibiydi/ Felaketin uzadığı bir geceydi kardeşim!/ Ağlamama yardımcı ol, çünkü/ Ne kadar ağlasak, Müslümanların başına gelen felakete/ Azdır yine!/ Acımız pek

⁴⁰ - el-İstiy'ab Fi Marifet'l - Ashab, Muhammed b. Abdulbirr, c. 4, s. 149.

⁴¹ - age, c. 4, s. 214, 2972. had.

büyüktür/ Peygamberimizin dünyadan göçtüğü gece bu.⁴²

8- Numan bin Mukrin'in ölüm haberi Hattaboğlu Ömer'e ulaştığında elini başına koyup "Eyvah! Nu'man!" diye haykırdı.

Zeyd b. Hattab, Yemame'de şehid düşmüştü. Benî Adiy b. Kâ'b kabilesinden olan arkadaşı Medine'ye geldiğinde Ömer'le karşılaştı. Ömer onu görünce ağlayarak "Zeyd'i mezara gömüp geldin, öyle mi?" dedi.⁴³

Halid b. Velid, Ömer'in halife olduğu dönemlerde öldü. Halid'le Ömer birbirleriyle konuşmuyorlardı, bu nedenle ağlayıcı kadınlar Halid'e ağlamıyorlardı. Ömer bunu duyunca "Muğiyreoğlu kabilesinin kadınları Ebu Süleyman'a neden ağlamıyorlar?" diye çıkışarak şöyle ekledi "Ama sesinizi yükseltmeyin ve abes şeyler söylemeyin sakın!"

Malik b. Nuveyre'nin tek gözlü kardeşi Mütemmim, Malik'in ölüm haberini alınca Mescid-i Nebi'de Ebu Bekr'in yanında ağladı. Namazı Ebu Bekr'in arkasında kıldı. Namazdan sonra Ebu Bekr mihraba yaslandı;

⁴² - age, c. 4, s. 238, 3032. had.

⁴³ -age, elHemm-u ve'l - Hüzn, İbn Ebi'd – Dünya, 144. had.

Mütemmem minberin kavsine yaslanıp şu şiiri okudu:

"Ne güzel bir ölü bu! Çünkü rüzgarlar ağıt yaktı ona/ Evlerin ardından ey Ezveroğlu (bir övgü deyimi) Onu Allah'a çağırdıktan sonra ihanet mi ettin?/ O seni çağırmış olsaydı ihanet etmezdi."

Ebu Bekr "Vallahi onu çağırmadım, ona ihanet etmedim" diyerek ağladı ve mihrabın kavsinin kenarına yığıldı. Kör gözünden yaşları akan Mütemmim'e Ömer, "Malik'e ağıt yaktığın gibi kardeşim Zeyd'e de böyle bir ağıt yaksana!" dedi.⁴⁴

⁴⁴ - Vefeyatu'l - A'yan, c. 6, s. 15 - 16, 295. had.

4. Konu:

Ağlama Hakkında Ehl-i Beyt'in (a.s) Görüşü

Hız. Resul-i Ekrem'in (s.a.a) mübarek Ehl-i Beyt'i (a.s) hem bizzat ağlamış, hem Şialarını ağlamaya teşvik etmişlerdir; şariat ölçülerini taşmayan, ilahî bir amaçla yapılan ve harama yol açmayan bu ağlama olayından bazı belgeler aktarıyoruz:

1- Abdullah b. Abbas anlatır: Hız. Resulullah (s.a.a) ölüm döşegindeydi, bu sırada ağladığı görüldü. Bu ağlamanın sebebi sorulduğunda, *"Ehl-i Beytim'e ağlıyorum, benden sonra ümmetimin onların başına getireceklerine ağlıyorum!"* buyurarak şöyle ekledi: *"Kızım Fatıma'yı şimdiden görür gibiyim. Benden sonra ona zulmedecekler, "Baba! Babacığım!" diye inleyecek, ama ümmetinden kimse onun yardımına koşmayacak!"* Hız. Fatıma (a.s) bunları duyunca ağlamaya başladı, Hız. Peygamber-i Ekrem (s.a.a) *"Ağlama yavrum!"* dedi, Hız.

Fatıma (a.s) *"Sizden sonra başıma getirileceklere değil, sizi kaybedecek olmama ağlıyorum ya Resulullah!"* buyurdu. Bunun üzerine hazret (s.a.a) *"Seni müjdelerim kızım!"* buyurdular, *"Benden sonra çok kısa sürede ve ailemden bana kavuşacak ilk kişi sen olacaksın!"*⁴⁵

2- Süveyr b. Ebu Fahte anlatır: Hüseyin oğlu Ali hazretlerinin (a.s) Kureys'ten birine şöyle dediğini duydum: *"...Adem'in oğulları kurbanlıklarını sundular (...) Adem, Habil'e tam 40 gün 40 gece ağladı"*⁴⁶

3- İmam Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğu rivayet edilir: *"Hüseyin oğlu Ali (a.s) İmam Hüseyin'e (a.s) tam 20 yıl ağladı, bir kez olsun, babasına ağlamadan yemek yemedi. Nihayet bir gün hizmetçisi "Kurbanınız olayın canım efendim, bu gidişle kederden ölmenizden korkarım" dediğinde şöyle dedi: "Ben kendi keder ve üzüntümü Allah'a şikayet ediyorum ve Allah'tan katından sizin bilmediğinizi bilirim. Sonra şöyle buyurdu: Fatımaoğullarının katledilişini hatırladığımda gözyaşlarımı tutamıyorum!"*⁴⁷

⁴⁵ - Emali, Tusi, c. 1, s. 191, Bihar, c. 28, s. 41.

⁴⁶ - Biharul - Envar, c. 11, s. 230.

⁴⁷ - Vesailu's - Şia, c. 2, s. 922 bab: 87, cevazu'l - bukâ babı 7.had

4- Ebu Basir, İmam Sadık'tan (a.s) şöyle nakleder: *"Babam ağır hastalanmıştı, ölecek diye korkmaya başladık. Yanındaki dostlarından biri ağlamaya başlayınca "korkma, ben bu hastalıktan ölmeyeceğim" buyurdu. Babam iyileşti ve uzun yıllar yaşadığı bir gün hiçbir hastalığı olmadığı ve sıhhati tamamen yerinde olduğu halde "Oğul" dedi, "Ben falan gün öleceğim, vakit geldi!" ve o gün geldiğinde Hakk'a kavuştu!"*⁴⁸

5- Hamza b. Hamran anlatır: Bir gün İmam Sadık'a (a.s) gittim, nereden geldiğimi sordu, "Kufe'den" dedim. Ağlamaya başladı, sakalı gözyaşlarıyla ıslanmıştı "Ey Resulullah'ın (s.a.a) evladı, neden böyle ağlıyorsunuz?" diye sordum. "Amcam Zeyd'e yapılanları hatırladım, ona ağlarım!" buyurdu. Ben de gözyaşlarımı tutamayıp ağladım ve Zeyd'den neyi hatırladığımı sordum. "Nasıl öldürüldüğünü hatırladım" buyurdu, "Amcam savaşırken alınından okla vuruldu. Oğlu Yahya yere kapanan babasına sarılarak "Babacığım!" dedi, "Müjdeler olsun, Hz. Resulullah'a (s.a.a) İmam Ali'ye (a.s) Hz. Fatıma'ya (a.s) İmam Hasan'a (a.s) ve İmam Hüseyin'e (a.s) kavuşacaksın, ne mutlu!" Amcam "Evet oğul, doğru söylersin!" deyip bir

⁴⁸ -Biharu'l – Envar, c. 46, s. 256.

demirci istedi, demirci alnındaki oku çıkardı ve amcam da o okla birlikte canını Rabbin'e teslim ettim! Amcamı katleden ve ona öylesine ezalar çektirene Rabbim lanet etsin! Biz Ehl-i Beyt'e (a.s) reva görülen bu sıkıntılardan Yüce Rabbim'e şikayetçiyim!"⁴⁹

6- Ebu Harun Mekfuf anlatır: İmam Sadık (a.s) bir gün benden İmam Hüseyin (a.s) için bir şiir söylememi istedi. Bir şiir söyledim; İmam "Kendi aranızda okuduğunuz biçimde (hüzünlü ağıt şeklinde) söyle" deyince

"Hüseyin'in mezarına bak/

ve onun mutahhar kemiklerine söyle" beytini okudum. İmam (a.s) ağlayarak "Devam et" buyurdu; ben okudukça İmam (a.s) ağlıyordu perde arkasından da ağlama sesi duydum. Şiirim bitince, "Ey Ebu Harun" buyurdu, "Kim İmam Hüseyin (a.s) için bir şiir söyleyip ağlar ve on kişiyi ağlatırsa cennet onlara farz olur! "Kim İmam Hüseyin (a.s) için bir şiir söyleyip ağlar ve beş kişiyi ağlatırsa cennet onlara farz olur! "Kim İmam Hüseyin (a.s) için bir şiir söyleyip ağlar ve bir kişiyi ağlatırsa cennet onlara farz olur! İmam Hüseyin (a.s) anıldığında ağlayan kimsenin gözünden bir sineğin kanadı kadar gözyaşı çıksa bunun mükâfatı vermek Allah'a düşer ve

⁴⁹ - Emali, Saduk, s. 392, Bihar, 46, s. 172.

Allah cennet dışında hiçbir şeye razı olmaz onun için."⁵⁰

7- Veşa, İmam Rıza'nın (a.s) Horasan'da şöyle buyurduğunu nakledir: *"Beni Medine'den sürgüne göndermek istediklerinde ailemi toplayıp bana ağlamalarını söyledim, ağlamalarını dinledikten sonra onlara 12 bin dinar dağıttım ve "Artık bir daha aileme geri dönemeyeceğim!" dedim.*"⁵¹

8- Reyhan b. Şebib anlatır: Muharrem Ayı'nın ilk günü İmam Rıza'ya (a.s) gittim *"Ey Şebiboğlu!"* buyurdu, *"Muharrem öyle bir aydır ki cahiliyet dönemindekiler bile bu ayda savaş ve zulmü haram bilirdi; ama şu ümmet bu ayın hürmetini ve Resulullah'ın (s.a.a) hürmetini ayaklar altına alıp çiğnedi! Bu haram ayda kendi peygamberlerinin neslini katledip kadınlarını esir aldılar, peygamberlerinin ailesini yağmalayıp talan ettiler! Ey Şebiboğlu! Ağlayacaksan, Hüseyin'e (a.s) ağla! Çünkü bu ümmet koyun boğazlar gibi boğazladı onu! Onunla birlikte, ailesinin yeryüzünde misli benzeri bulunmayan 18 erkeğini de öldürdüler! Yedi gök ağladı Hüseyin'e! Ey Şebiboğlu! Cennetin alâ makamlarında bizimle olmak istersen bizim*

⁵⁰ - Sevu'u'l - A'mal, Şeyh Saduk, s. 47; Kamilu'z - Ziyarat, s. 111.

⁵¹ - Bihar, c. 49, s. 52.

*sevinmemize sevin ve bizim üzülmemize üzü! O zaman bizim velayetimizde (gerçek Şiamızdan) olursun!"*⁵²

9- Hasan b. Yezid anlatır: İmam Sadık'ın (a.s) kızı öldü; ona bir yıl mersiye okudu. Ondan sonra bir oğlu öldü, ona da bir yıl mersiye okudu; derken oğlu İsmail öldü. İmam (a.s) çok üzüldü ve ağıtı kesti "Evinizde mersiye okunacak mı?" diye sorduklarında "Allah Resulü (s.a.a) amcası Hamza şehid düştüğünde "Hamza'nın ağlayanı da yok" buyurmadı mı!/" dedi.⁵³

10- İmam Ali (a.s) şöyle buyurur: "Erkeğin geçen ömrüne ve akıp giden zamanına ağlaması onun mertliğindendir."⁵⁴

11- İmam Zeynulabidin (a.s) şöyle buyurur. "Allah indinde şu iki damladan daha azizi yoktur: Sadece Allah rızası için akıtılan kan ve yine O'nun rızası umularak gecenin karanlığında akıtılan gözyaşları."⁵⁵

12- Muhammed b. Hasan-ı Vâsıtı, İmam Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakledir: "Hz. İbrahim Halilurrahman (a.s) Allah'tan,

⁵² - Mecalisu'l - Fahire, Abdülhüseyin Şerefuddin, s. 21, Şeyh Saduk'un Uyun'undan naklen.

⁵³ - Vesail, c. 2, s. 892; taharet kitabı, defin babları, cenaizu'n – nevhe ve'l – buka ala'l – meyyid babı.

⁵⁴ - Bihar, c. 74, s. 264.

⁵⁵ - age.

*öldüğünde kendisine ağlayacak bir kız evladı vermesini istedi"*⁵⁶

⁵⁶ - Vesail, c. 43, s. 892.

5. Konu:

Şia Alimlerine Göre Ağlamanın Hükümleri

Bir insan can verdiğiğinde ve öncesinde ona ağlamak caizdir.⁵⁷ hatta sadece caiz değil, aynı zamanda⁵⁸ ve ölenin mümin olması ve ağlamanın da fazla acı ve hüzünden kaynaklanmış olması durumunda müstehaptır.⁵⁹ Sesli ağlamanın da sakıncası yoktur, hatta kimi zaman kişinin içini döküp rahatlama ve hüznünün azalması için sesli ağlaması daha iyi olabilir; dikkat edilmesi gereken şey Allah Teala'nın rıza ve takdirine aykırı düşecek şekilde davranmamaktır, ölenin akraba olup olmaması da fark etmez.⁶⁰ Birçok rivayet, hadis ve icma buna delalet etmekte, hatta hüznün ve kederin şiddetli olması halinde

⁵⁷ - Zikra's - Şia, Şehid-i Evvel, c. 2, s. 47.

⁵⁸ - en-Nass-u ve'l - İctihad, Şerefuddin, s. 247.

⁵⁹ - Tahrir-ul Vesile, İmam Humeyni, c. 1, s. 164.

⁶⁰ - Mustemsek-u Urveti'l - Vuskâ, Hekim, c. 4, s.

şahsın ağlamasının daha faydalı olacağı önemle vurgulanmaktadır.⁶¹

Normal şekilde sesli ve ah-u zar ederek ağlamak da caizdir, bunun şartı da yine Allah Teala'nın rıza ve takdirine karşı çıkılmaması, ters düşülmemesidir; böyle bir ağlama elbette ki mekruh olacak ve hiçbir sevabı veya olumlu yönü kalmayacaktır.⁶²

Aynı çerçevede kalarak ölüye ağıt yapmak, nesir veya şiirle mersiye söylemek de caizdir; ancak içinde yalan ve iftira olmaması, Allah'ın emir ve takdirine karşı çıkılmaması kaydıyla...

Dövünmek, bağrına vurmak, yüzünü yırtmak, saçını başını yolmak caiz değildir, normal sesi aşan bağırma ve feryat da caiz değildir, keza babayla kardeş dışındaki yakınlar için üzerindeki elbiseyi parçalamak da caiz değildir.

Kadınların bir felakete uğradıklarında saçlarını kesmelerinin keffaresi Ramazan ayının keffaresi gibidir, saçlarını yolmalarının keffaresi yeminin keffaresi gibidir, yüzünü

⁶¹ - Müstened-i Şia, Nerâki, c. 3, s. 318, Vesail, c. 3, s. 341, Ebvab-u Defn, 7. bab, Mecmeu'l – Bahreyn, c. 3, s. 155, "vecd" kelimesi.

⁶² - Müstemsek-u Urveti'l - Vuska, Hekim, c. 4, s. 267.

yırtmak -tırmıklamak- da aynı keffareyi gerektirir.

Erkeğin eşi veya evladı öldüğünde üzerindeki (üst) elbisesini parçalaması'nın keffaresi yeminin keffaresi kadardır, bu da on fakiri doyurmak veya giydirmek veya bir köle azad etmek ya da bunlara gücü yetmemesi halinde 3 gün oruç tutmaktır.⁶³

Özet:

Ağlamak İslamî şarlardan biri olup Yüce Allah'ın sevgi ve rahmetine neden olmaktadır, bu nedenle de kitapta ve sünnette teşvik edilmiştir.

Yine bu nedenledir ki Hz. Yakub'un (a.s) oğlu Hz. Yusuf'a (a.s) ağlaması gibi bütün peygamberler çeşitli münasebetlerle ağlamışlardır. Hz. Resulullah da (s.a.a) ölmek üzere olanlara, ölümlere, şehidlere, mezar başlarında defaatle ağlamış, gözyaşı dökmüştür.

Diğer bir delil de Müslümanların örfüdür; Hz. Resulullah (s.a.a) dönemi ve sonrasında Müslümanlar mümin ölümlerine ağlamışlardır; tarih ve rivayet kitapları bunun sayılamayacak örnekleriyle doludur.

⁶³ - age, c. 4, s. 267.

Şu nokta önemlidir: Ağlamayı haram sayan rivayetler sahih değildir ve bunun caiz olduğunu gösteren onca hadis ve rivayetle çelişmektedir.

İkincisi, ağlamayı haram sayan ve sahih olmadığı ortaya çıkan söz konusu rivayet, Kur'an nassıyla da çelişmektedir; zira Kur'an **"Kimse başkasının günahını yüklenmez"** buyurmaktadır.

Üçüncüsü, bu rivayet Ayşe ve İbn Abbas'ın sözleriyle de bağdaşmamaktadır; sadece Ömer'le oğlunun aktardığı ve bu ikisinden başka ravisi olmayan mezkur rivayet hakkında Ayşe'yle İbn Abbas "hata" ve "unutkanlık"tan kaynaklanan "yanlış rivayet" tabirini kullanmışlardır.

Resulullah'ın (s.a.a) mübarek Ehl-i Beyt'i (a.s) mümine ağlamanın caiz olduğunu belirtmiş ve "Allah'ın rıza ve takdirine karşı çıkılmaması" kaydını eklemiş, ağıt yakma, şiir ve mersiye'nin de yalan ve iftira taşımaması kaydıyla meşru olduğunu söylemiş, yüzünü tırmıklama, saç-baş yolma, üstünü başını parçalama gibi şeylerin (bazı istisnalar hariç) doğru olmadığını açıklamışlardır.